

Toezicht en monitoring van het Verdrag van Istanboel

Inleiding

Verdrag van Istanboel is de roepnaam voor het 'Verdrag van de Raad van Europa over het voorkomen en bestrijden van geweld en intrafamiliaal geweld op vrouwen'. Het [Verdrag van Istanboel](#) is de meest volledige set van wettelijke standaards om vrouwen te beschermen tegen geweld. Het is het eerste verdrag dat geweld op vrouwen definieert als een vorm van discriminatie en dat geweld beschouwt als een gendergebonden fenomeen. Het verdrag wordt soms ook het [CAHVIO](#) verdrag genoemd, naar de ad hoc werkgroep van de Raad van Europa die de tekst voorbereidde.

Sinds 11 mei 2011 kunnen lidstaten en niet-lidstaten van de Raad van Europa, alsook de Europese Unie, het [verdrag ondertekenen](#). Op 1 augustus 2014 hadden voldoende landen, waaronder 8 leden van de Raad van Europa, het verdrag geratificeerd en trad het verdrag in werking. Een overzicht van de landen die het verdrag ondertekenden of ratificeerden vindt u [hier](#).

Anno 2018 hebben 18 landen en de EU het verdrag ondertekend en 28 staten hebben het verdrag ondertekend en geratificeerd. België ondertekende het verdrag op 11 september 2011 en ratificeerde het op 14 maart 2016. Sinds 1 juli 2016 heeft het verdrag kracht van wet in België.

Staten die het [Verdrag van Istanboel](#) ratificeren moeten maatregelen nemen om geweld op vrouwen te voorkomen, om slachtoffers te beschermen en steunen, om daders te vervolgen alsook een samenhangend beleid voeren dat vrouwen empowert. Ze moeten dit doen in overleg met alle relevante actoren, waaronder niet-gouvernementele organisaties.

Welke acties staten moeten ondernemen is vastgelegd in de bepalingen van het verdrag en wordt verder gedetailleerd in diverse [publicaties](#) die nader ingaan op de interpretatie van specifieke artikelen uit het verdrag en op andere bindende besluiten. Staten die partij zijn bij het verdrag moeten verslag uitbrengen over de vorderingen die ze gemaakt hebben in de uitvoering van het verdrag. Bij het verdrag werd hiertoe een toezichtmechanisme voor monitoring en evaluatie voorzien.

Meer informatie over het Verdrag van Istanboel vindt u [hier](#).

De pijlers van het monitoringproces

Het toezichtmechanisme bij het Verdrag van Istanboel berust op twee pijlers: het Comité van de Partijen en GREVIO, de expertengroep.

1. Het Comité van de Partijen

Het [Comité van de Partijen](#) is een politiek orgaan, samengesteld uit vertegenwoordigers van de regeringen die het Verdrag van Istanboel geratificeerd hebben, de partijen bij het verdrag. Het Comité verkiest de leden van GREVIO en kan op basis van rapporten, besluiten en onderzoeken van GREVIO aanbevelingen formuleren, mededelingen doen en besluiten nemen over verder te ondernemen acties.

De vergaderingen van het Comité van de Partijen staan open voor landen die het verdrag niet ondertekend hebben en voor andere internationale instellingen en intergouvernementele organisaties. Zij kunnen de vergaderingen bijwonen als observator. Alleen de vertegenwoordigers van de staten die partij zijn bij het verdrag hebben stemrecht. Op ad hoc uitnodiging van het Comité kunnen ook niet-gouvernementele organisaties de vergaderingen bijwonen als observator.

Op de eerste vergadering van het Comité van de Partijen (4 mei 2015) werd het [huishoudelijk reglement](#) over o.m. de werking, de samenstelling en de functies van het Comité van de Partijen aanvaard, werden een voorzitter en twee vicevoorzitters aangeduid en werden de eerste 10 leden van [GREVIO](#) verkozen.

Klik [hier](#) voor een overzicht van de vergaderingen en besluiten van het Comité van de Partijen
Klik [hier](#) voor informatie over de verkiezing van de leden van GREVIO.

2. GREVIO

[GREVIO](#) staat voor ‘*Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence*’. Het is een onafhankelijk comité van toezicht, samengesteld uit minimum 10 en maximum 15 experten op vlak van geweld. De experten worden voorgedragen en verkozen door de landen die partij zijn bij het verdrag. De leden worden verkozen voor een termijn van vier jaar, die eenmaal kan worden verlengd. Actueel zetelen 10 onafhankelijke experten in GREVIO.¹

GREVIO heeft als opdracht om de uitvoering van het Verdrag van Istanboel te monitoren en te evalueren. Sinds de opstart, op 21 september 2015, heeft GREVIO de [vragenlijst](#) voor de monitoring en een eerste [tijdlijn](#) voor de evaluatie van het beleid van de landen die partij zijn bij het Verdrag van Istanboel opgesteld. In 2016 werden de eerste vragenlijsten uitgestuurd en de eerste landen bezocht. In 2017 werden de eerste [landenrapporten](#) aanvaard. GREVIO kan ook algemene aanbevelingen aannemen voor de uitvoering van het Verdrag van Istanboel.

De procedures van het monitoringproces

De procedure voor de monitoring en evaluatie is vastgelegd in artikel 68 van het Verdrag van Istanboel en voorziet twee procedures : een standaard onderzoeksprocedure én een bijzondere onderzoeksprocedure ingeval van ernstig, massaal of hardnekkig geweld.

1. Standaard procedure

De standaardprocedure verloopt in verschillende [fasen](#). In de eerste fase wordt informatie ingewonnen via schriftelijke documenten die GREVIO ontvangt, gevolgd door een gesprek met vertegenwoordigers van de staat en een terreinbezoek aan het land dat geëvalueerd wordt.

Informatie verzamelen, staatsdialoog en terreinbezoek

De evaluatie start met het uitsturen van een vragenlijst aan de staat die geëvalueerd wordt. De staat heeft zes maanden tijd om op de vragen te antwoorden. GREVIO publiceert dit antwoord op z'n [website](#), tenzij er een gemotiveerd verzoek is van de staat om dit niet te doen en GREVIO hiermee instemt. In deze periode start GREVIO ook met het bestuderen van informatie die het verkregen heeft uit andere bronnen: niet gouvernementele organisaties en nationale, regionale en internationale instellingen en organen van wie het werk te maken heeft met de bepalingen van het verdrag.

De tweede stap is een gesprek met de staat. GREVIO stelt twee leden aan als rapporteur. Uit alle informatie waarover GREVIO beschikt selecteren de rapporteurs enkele kwesties die de basis voor de evaluatie zullen vormen. Ze stellen hierover een vragenlijst op en nodigen vertegenwoordigers van de staat uit voor een gesprek over deze kwesties.

¹ De leden van GREVIO comité zijn: [Feride Acar](#) (Turkish), [Biljana Brankovic](#) (Serbian), [Francoise Brié](#) (French), [Helena Maria Carvallho Martins Leitao](#) (Portuguese), [Gemma Gallego](#) (Spanish), [Simona Lanzoni](#) (Italian), [Rosa Logar](#) (Austrian), [Iris Luarasi](#) (Albanian), [Marceline Naudi](#) (Maltese), [Vesna Ratkovic](#) (Montenegrin).

Een volgende stap is het bezoek van een delegatie van GREVIO aan het land. Voor dit bezoek worden een vijftal dagen uitgetrokken, tijdens dewelke de leden van de delegatie verschillende betrokken stakeholders ontmoeten: vertegenwoordigers van de overheid, relevante beroepskrachten (sociale werkers, politie, gezondheidswerkers, procureurs, rechters ...), vertegenwoordigers van niet gouvernementele organisaties, slachtoffers van geweld, en andere. Ze trachten ook zoveel mogelijk relevante instellingen (ziekenhuizen, vluchthuizen, politiekantoren ...) te bezoeken. De delegatie bestaat doorgaans uit de twee rapporteurs en één of twee leden van het secretariaat, soms bijkomend vergezeld door een bijzonder expert.

Opstellen van het conceptrapport en aanvaarding en publicatie van het GREVIO rapport.

In de tweede fase van de evaluatie werkt GREVIO aan de opstelling en aanvaarding van een (landen)rapport. Op basis van alle informatie waarover GREVIO beschikt wordt een conceptrapport opgesteld, met daarin een analyse en voorstellen om de problematiek (de kwesties die voor de evaluatie weerhouden werden) aan te pakken. Het conceptrapport wordt besproken en goedgekeurd op een vergadering van GREVIO. Daarna wordt het voor commentaar overgemaakt aan de staat, die nu twee maanden de tijd heeft om het conceptrapport te becommentariëren. GREVIO verwerkt deze commentaren in een aangepast rapport, dat later door GREVIO aanvaard wordt.

GREVIO neemt haar rapport en besluiten aan op basis van alle ontvangen informatie en commentaar van de betrokken partijen. Dit GREVIO rapport wordt bezorgd aan de staat, die nogmaals de kans krijgt om te reageren. In de regel heeft de staat hiervoor 1 maand de tijd. Na deze deadline wordt het GREVIO rapport samen met de finale commentaren van de betrokken staat gepubliceerd en overgemaakt aan de regering van de geëvalueerde staat en aan het Comité van de Partijen.

Overhandiging, verspreiding en opvolging van het GREVIO rapport

In de laatste fase van de monitoring en evaluatie worden het rapport en de besluiten van GREVIO voorgelegd aan het Comité van de Partijen. Dit kan op basis hiervan aanbevelingen richten tot de staat wiens beleid geëvalueerd werd: aanbevelingen over maatregelen die de staat moet nemen om de besluiten van GREVIO uit te voeren (al dan niet tijdsgebonden) of aanbevelingen voor een betere samenwerking met GREVIO.

Daarna ligt de bal in het kamp van de staat. In principe zal de regering het GREVIO rapport overmaken aan parlement of de parlementen en van het land en zal ze maatregelen nemen om de besluiten van het rapport en de aanbevelingen van het Comité van de Partijen uit te voeren.

2. Bijzondere procedure

De bijzondere procedure is een spoedprocedure voor gevallen van ernstig, massaal of hardnekkig aanhoudend geweld. Ze wordt opgestart op basis van betrouwbare informatie die GREVIO ontvangt en heeft tot doel om ernstige schendingen van het verdrag te voorkomen en om de omvang of frequentie van het geweld te beperken. In deze gevallen kan zij met spoed verzoeken om een speciaal rapport over de maatregelen die getroffen zijn om deze ernstige, massale of hardnekkige vormen van geweld op vrouwen te voorkomen.

GREVIO kan een of meerdere leden aanduiden om een onderzoek in te stellen en om spoedig verslag uit te brengen. Indien de staat ermee instemt kan dit onderzoek ook een bezoek van het grondgebied inhouden. Na bestudering van de uitkomsten van het onderzoek bezorgt GREVIO haar vaststellingen en eventuele commentaren en aanbevelingen aan de betrokken partij en – indien passend – aan het Comité van de Partijen en het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

Klik [hier](#) voor informatie over de werking en rol van GREVIO

De rol van niet-gouvernementele organisaties

Het Verdrag van Istanboel voorziet dat GREVIO een beroep kan doen op informatie van niet-gouvernementele organisaties (ngo'). Ngo's zijn een belangrijke bron van informatie voor GREVIO en een belangrijke partner in het monitoring- en evaluatieproces. Ngo's worden daarom aangemoedigd om hun bevindingen en bekommernissen te delen met het secretariaat. Dit kan op elk moment van de procedure en zelfs daarbuiten, los van de monitoring en evaluatie van een land.

GREVIO streeft ernaar dat alle ngo's die actief zijn op het domein van voorkomen en bestrijden van geweld op vrouwen een bijdrage kunnen leveren aan de evaluatie, ook de ngo's die op een of andere manier betrokken geweest zijn bij de opstelling van het staatsrapport. GREVIO is echter vooral geïnteresseerd in het ontvangen van informatie van vrouwenorganisaties en van basisorganisaties over de praktische uitvoering van het verdrag.

Hoe kunnen ngo's bijdragen aan het werk van GREVIO?

Niet-gouvernementele organisaties kunnen GREVIO informeren. Ze kunnen dit doen bij de aanvang van de evaluatie of ze kunnen in reactie op het rapport van de staat een schaduwrapport indienen. Dit gebeurt best zo snel mogelijk na de publicatie van het staatsrapport en vooraleer GREVIO haar onderzoek naar dit rapport uitvoert.

Ngo's kunnen deelnemen aan hoorzittingen van de GREVIO delegatie of zelf een rondetafel voor overleg met verschillende ngo's organiseren. Ze kunnen de delegatieleden informatie verstrekken die van nut is voor het bezoek aan het land of voor de rapporten en besluiten van GREVIO. Ze kunnen bezoeken aan voor GREVIO relevante instellingen faciliteren of ontmoetingen met onafhankelijke professionals en met slachtoffers van geweld organiseren.

Ngo's kunnen ook een belangrijke rol spelen bij de promotie en verspreiding van de GREVIO rapporten, besluiten en aanbevelingen en bij de promotie en verspreiding van de aanbevelingen van het Comité van de Partijen. Ten slotte worden ze ook aangemoedigd om GREVIO te informeren over vervolgcacties of gebrek aan actie van de overheid om de besluiten en eventuele aanbevelingen van het Comité van de Partijen uit te voeren.

Aan welke voorwaarden moet een bijdrage voldoen?

Rapporten van ngo's aan GREVIO moeten hun mening weergeven over positieve ontwikkelingen en bekommernissen in verband met geweld op vrouwen, ondersteund door relevante gegevens en ander bewijsmateriaal. De informatie moet worden verstrekt in het Engels of het Frans. Ze moet zowel beknopt als nauwkeurig zijn. Gedetailleerde gegevens kunnen worden toegevoegd in bijlage bij de rapporten.

De vragenlijst van GREVIO kan dienen als leidraad voor het structureren van het ngo rapport. Ngo's moeten echter niet alle vragen beantwoorden. Ze mogen ook een of meerdere deelproblemen belichten. Ze kunnen dit doen op individuele basis of in groepsverband. Dit laatste heeft wel de voorkeur van GREVIO.

GREVIO moedigt ngo's sterk aan om via coalities, netwerken of platforms te werken. Dit biedt meerdere voordelen: ngo's kunnen zo kennis, ervaringen en expertise delen en tegelijk het werk van GREVIO faciliteren door de werklust te verminderen. Het kan GREVIO ook helpen om een dialoog of hoorzitting te organiseren tijdens het landenbezoek.

Samenwerken in vertrouwen

Rapporten en informatie die ngo's aan GREVIO bezorgen worden steeds als vertrouwelijk behandeld, tenzij ngo's verzoeken om het rapport te publiceren en GREVIO hiermee instemt. Ngo's zijn ook vrij om hun rapporten zelf via hun eigen kanalen te verspreiden, bij voorkeur in overleg met het secretariaat van GREVIO.

Soms kan het nuttig zijn om een informatiebron bekend te maken. Daarom vraagt GREVIO ngo's om bij het verzenden van informatie of in de communicatie met de delegaties aan te geven of GREVIO haar bronnen kan onthullen wanneer ze dergelijke informatie gebruikt.

Secretariaat GREVIO: E-mail: conventionviolence@coe.int ; Web : www.coe.int/conventionviolence

Meer informatie over de mogelijke rol en bijdrage van ngo's vindt u [hier](#) .

De rol van de Vrouwenraad

In 2018 start de evaluatie van België. In juli 2018 wordt de GREVIO vragenlijst officieel uitgestuurd. België heeft dan tot december 2018 de tijd om de vragenlijst in te vullen. De dialoog van GREVIO met de staat is voorzien voor februari 2019.

De Vrouwenraad coördineert voor het Vlaams landsgedeelte het informatieve rapport aan GREVIO en zal GREVIO voorstellen om een rondetafel-overleg met de delegatieleden te faciliteren tijdens het landenbezoek.